

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ОСВІТОЛОГІЇ І ПЕДАГОГІКИ

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
WEST UKRAINIAN NATIONAL UNIVERSITY
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES
DEPARTMENT OF EDUCOLOGY AND PEDAGOGY

**МАТЕРІАЛИ
V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ:
РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

**11 ТРАВНЯ 2023 РОКУ
ТЕРНОПІЛЬ, УКРАЇНА**

**MATERIALS
V INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
«INNOVATIONS IN EDUCATION:
REALITIES AND PERSPECTIVES OF
DEVELOPMENT»**

**11 MAY, 2023
TERNOPIL, UKRAINE**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮНЬНАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, КИТАЙ
ВІДЕНСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, АВСТРІЯ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ДОРТМУНДА, НІМЕЧЧИНА
ЖЕШУВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ПОЛЬЩА

УДК 001.895:330.341.1:37

I-66

Редакційна колегія:

Лілія РЕБУХА – д. пед. н., професор, завідувач кафедри освітології і педагогіки Західноукраїнського національного університету,

Антоніна ДЕМ'ЯНЮК – к. е. н., доцент кафедри освітології і педагогіки Західноукраїнського національного університету

Ірина БІЛОУС – к. е. н., доцент, доцент кафедри освітології і педагогіки Західноукраїнського національного університету

Оксана КРИЧКІВСЬКА – к. пед. н., доцент кафедри освітології і педагогіки Західноукраїнського національного університету

Рекомендовано до друку

*Вченою радою соціально-гуманітарного факультету
(протокол № 7 від 22 травня 2023 р.)*

I-66 Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 11 травня 2023 р.). Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 410 с.

ISBN 978-966-654-703-6

Збірник містить тези доповідей учасників V Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку» (м. Тернопіль, 11 травня 2023 р.) з актуальних проблем освіти, наукової та науково-дослідної роботи, а також питань щодо оптимізації використання інноваційних освітніх ресурсів для формування та розвитку професійних компетентностей в освітній сфері.

Збірник праць V Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації в освіті: реалії та перспективи розвитку» буде корисним для студентів, здобувачів магістратури, аспірантури, науковців та практиків.

УДК 001.895:330.341.1:37

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів наукових доповідей.

© ЗУНУ, 2023

student can independently initiate the search for partners to participate in next year's contests and independently negotiate with a foreign institution to enter into such an agreement with their university.

If we are talking about receiving a scholarship for studying at the Erasmus Mundus joint master's program, it does not matter whether there is an agreement. Erasmus+ is a robust database of open resources in various areas, which includes an e-platform of the database of projects and their results. And on these resources (indicated above), each student can find an opportunity for himself at a particular stage. Each program has its nuances, and foreign universities have the right to submit their list of requirements, but the application package is still more or less general.

Ірина Шкіцька,
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності,
Західноукраїнського національного університету

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сьогодні в українській освіті, як і в інших значущих сферах суспільного життя, відбуваються зміни, зумовлені розвитком новітніх інформаційних технологій, цифровізацією, глобалізаційними процесами, а також інтеграцією України у світовий простір. Зміна курсу освіти в напрямі європейських цінностей спричинила посилений інтерес академічної спільноти до базових понять, які мають концептуальне значення, — «студентоцентричний підхід», «академічна свобода» та «індивідуальна траєкторія студента».

Питання реалізації студентоцентричного підходу в освітньому середовищі останнім часом привертає увагу широкого кола академічної спільноти. Низка праць учених присвячена визначенню сутності

студентоцентризму [12; 4; 10; 7; 9], висвітленню концептуальних засад студентоцентрованого навчання, окресленню критеріїв успішності його імплементації у закладах вищої освіти [13; 14; 11; 3], реалізації студентоцентрованого підходу під час викладання різних академічних дисциплін [8], особливостям його застосування з огляду на форму навчання [1] і специфіку освітнього напрямку, обраного студентами [6; 5] тощо.

Проте, незважаючи на чималий доробок українських і зарубіжних учених, способи реалізації студентоцентризму в сучасній системі освіти потребують більш детального висвітлення та систематизації. З огляду на це наша розвідка, що має **на меті** показати шляхи реалізації студентоцентрованого підходу в закладах вищої освіти та з'ясувати, як це поняття співвідноситься з поняттями академічної свободи та індивідуальної освітньої траєкторії студента, є актуальною й зумовленою запитами сучасного українського суспільства, педагогіки та освітології.

На прикладі системи навчання в Західноукраїнському національному університеті (ЗУНУ) розглянемо, у який спосіб реалізується студентоцентрований підхід у сучасних закладах вищої освіти.

Урахування в освітніх програмах пріоритетів особи, що навчається: реалістичність запланованого навчального навантаження [10, с. 378], відповідність освітніх програм запитам сучасного суспільства з урахуванням тенденцій на ринку праці та можливостей подальшого працевлаштування за фахом.

Можливості формування власної освітньої траєкторії. Ідеться про можливість паралельного навчання на інших освітніх програмах, право на перехресний вступ до магістратури та докторантури, зарахування результатів неформальної освіти та іносвіти, широкий спектр варіантів здобуття післядипломної освіти [3, с. 4-5].

Вибір академічних дисциплін і забезпечення прозорості процедури обрання навчальних предметів. На кожній освітній програмі створюється банк вибіркового дисциплін з урахуванням пропозицій викладачів і студентської молоді, а також новітніх тенденцій розвитку освіти та суспільного життя. Адміністрація факультету щороку організовує заходи щодо презентації навчальних дисциплін варіативної складової, на яких викладачі представляють свої курси, знайомлять студентів з їхнім змістом, силабусами і робочими програмами, політикою курсу тощо. «Голосування за навчальні дисципліни» відбувається через електронний кабінет студента, що дає змогу швидко опрацювати дані та сформувати групи для вивчення вибіркового дисциплін.

Можливість вибору баз проходження дуальної освіти та практики. Роблячи такий вибір самостійно, студент бере на себе відповідальність, більш серйозно ставиться до виконання завдань, і результати такої діяльності, безумовно, будуть позитивними. Проте, даючи право вибору місця проходження дуальної освіти, треба пояснювати здобувачам освіти важливість щорічної зміни баз з огляду на характер діяльності організації, сутність і спектр виробничих завдань на тому чи іншому робочому місці. Це дасть змогу здобувачу освіти визначитися з місцем і напрямом майбутньої роботи, збагатити свій світогляд, поглибити фахові знання і, звичайно, навчитися розширювати зону комфорту.

Можливість вибору теми комплексних практичних індивідуальних завдань / курсової та випускної кваліфікаційної роботи. Крім того, що студенти можуть вибрати тему для своїх наукових досліджень із переліку, запропонованого викладачем або кафедрою (у разі вибору тем кваліфікаційних робіт), викладачі повинні заохочувати здобувачів освіти самим формулювати теми, виходячи зі сфери їхніх інтересів, місця проходження дуальної освіти / практики, стажування, місця праці та виконуваних посадових обов'язків (за

умови, що студент працює). Теми робіт повинні бути актуальними, цікавими для студентської молоді, мати практичну значущість, а також передбачати можливість застосування творчого підходу.

Реалізація міжпредметних зв'язків і наступності в наукових дослідженнях. Такий підхід дає змогу студенту глибоко та всебічно на високому науковому рівні розкрити певну тему, набути навичок систематизованої наукової роботи й досягти поставленої мети. З огляду на це при виборі студентами тем КПЗів і курсових робіт викладачі повинні допомагати здобувачам освіти виокремлювати напрями подальших досліджень в інших ракурсах, дотримуючись обраної тематики чи проблематики (за умови, що студент має стійкий інтерес до неї).

Можливість вибору наукового керівника. Людський фактор є чи не найважливішим у всіх видах соціальної діяльності, у тому числі й в освіті. Студент, який самостійно обрав наукового керівника, є більш мотивованим і з більшою ймовірністю буде працювати над науковою роботою натхненно.

Можливість навчання за індивідуальним графіком, що дозволяє студентам поєднувати навчання і роботу, а також заощадити кошти на винаймання житла (для немісцевих). Не менш важливою є також прозорість процедури оформлення індивідуального графіка навчання.

Створення однакових умов для студентів, які перебувають в Україні та за її межами. Так, від початку повномасштабної російсько-української війни 2022 року студенти 2-4 курсів бакалаврату, а також здобувачі освітнього ступеня «магістр» та наукового ступеня «доктор філософії» Західноукраїнського національного університету навчаються за змішаною формою навчання, що передбачає проведення лекцій у форматі «онлайн», а практичних занять — в аудиторіях університету. Проведення семестрових консультацій і засідань студентських наукових гуртків у форматі «онлайн» дає

змогу студентам, які в силу різних обставин продовжують навчання в зво, перебуваючи за кордоном або в інших регіонах країни, отримати можливість спілкування з викладачами та одногрупниками. До того ж усі конференції та круглі столи сьогодні в ЗУНУ проводяться в змішаній формі, що є зручним для студентів, які навчаються за індивідуальним графіком, та студентської молоді з інших вишів, що бажають долучитися до наукових заходів.

Зручний розклад. Працівники університету, відповідальні для складання розкладу, намагаються скласти його в максимально зручній для всіх членів академічної спільноти спосіб. Так, наприклад магістранти денної форми навчання ЗУНУ навчаються в середу, четвер і п'ятницю. Їхні заняття починаються після 16.00, що особливо зручно для тих осіб, які поєднують навчання і роботу.

Стимулювання академічної мобільності студентської молоді, що полягає в регулярному інформуванні здобувачів освіти про можливості внутрішньої та міжнародної академічної мобільності, заохоченні студентів до підвищення рівня володіння іноземними мовами, зокрема англійською як мовою науки та міжнародної інтеракції.

Можливість зміни напрямку навчання й академічної групи. За умови виникнення конфліктних ситуацій у площині «студент — куратор групи», «студент — викладач», «студент — студентська група» або зміни в інтересах чи життєвих планах здобувача освіти він має право без перешкод у доволі короткий період часу перевестися на іншу спеціальність і змінити академічну групу.

Студентське самоврядування та участь здобувачів освіти в обговоренні освітніх програм. Ідеться передусім про так званих «внутрішніх стейкхолдерів» — представників студентської молоді, які беруть активну участь в моніторингу освітніх програм і навчальних планів. Не слід також оминати

інші види соціальної активності студентів, зокрема залучення їх до громадської та політичної діяльності, волонтерства, а також комунікацію та співпрацю з випускниками закладу освіти [3, с. 5].

Періодичні анонімні опитування студентів (анкетування) щодо рівня їхньої задоволеності навчальним процесом, його матеріально-технічним забезпеченням, а також на предмет етичних питань, академічної доброчесності, порядку вирішення конфліктів у площинах «студент — студентська група», «студент — куратор групи», «студент/студенти — викладач».

Зміна фокусу уваги в освітній діяльності з викладача на студента. Основним учасником освітнього процесу повинен бути здобувач освіти, а не викладач [12, с. 33; 14, р. 22]. Задача викладача сьогодні — бути наставником, консультантом, фасилітатором, а не джерелом інформації, не давати студентам готову інформацію, а стимулювати їх до самостійного здобування знання [11, с. 2]. Цьому сприятимуть інтерактивні форми навчання, наприклад ігрові методи, метод коучингу, виконання ситуаційних завдань і проєктів, що передбачають командну роботу тощо. Передавання ініціативи студентській молоді під час занять (так зване «навчальне партнерство») є також виявом студентоцентрованого підходу. Студенти можуть бути залучені до проведення лекційних і семінарських занять, виконувати роль координаторів, а не тільки виконавців проєктів, здійснювати взаємооцінювання і самооцінювання тощо.

Відведення головної ролі на заняттях студентам виявляється також у прагненні викладача стимулювати їхнє критичне і логічне мислення, креативність, розвивати комунікативні, лідерські й організаторські навички, здатність працювати в команді, а також в активному застосуванні індивідуального підходу у викладацькій діяльності.

Створення сприятливого соціально-психологічного клімату на заняттях. Викладач не зможе заохотити студентську молодь до навчання,

домогтися високої відвідуваності занять і виконання всіх завдань, якщо не налагодить гармонійні відносини зі здобувачами освіти та не допоможе їм згуртуватися. Студенти, які почувають себе некомфортно, бояться висловити свою думку, будуть пасивними на заняттях і їхні результати будуть посередніми. Ідеї студентоцентризму є підґрунтям формування освітнього середовища, що стимулює саморозвиток, самоорганізацію та самореалізацію особистості в різних видах діяльності, зокрема професійній, та у творчості [10, с. 378]. Не менш важливими також є рівноправний відкритий діалог у процесі навчання та взаємоповага учасників освітнього процесу [3, с. 3].

Прозора політика курсу й оцінювання знань студентів [15, с. 95], що передусім знаходить вияв в ознайомленні студентів на першому занятті з вимогами стосовно того чи іншого академічного курсу, виконуваних завдань, системи і форм відпрацювань пропущених занять, критеріїв оцінювання роботи, відповідальності за невчасне виконання завдань тощо, а також у відображенні інформації про політику курсу та систему оцінювання в робочих програмах, силабусах, на платформі «Moodle» (серед інших матеріалів курсу). До того ж надання студентам права обирати форму і час відпрацювання пропущених занять, а також формат контрольних заходів є також реалізацією студентоцентрованого підходу.

Постійний зв'язок студентів із викладачем. Сьогодні дистанція між викладачем і студентами істотно скоротилася, що має позитивний вплив на освітній процес у цілому. Дуже зручним є формат інтеракції викладача зі студентами через месенджери, наприклад, телеграм- / вайбер-групи. Ефективним також є інформування студентів щодо дат і форм поточного та підсумкового контролю на платформі «Moodle». Відзначимо, що традиційні щотижневі консультації варто також проводити в змішаному форматі чи онлайнній формі, даючи змогу персонально комунікувати з викладачем

студентам, які навчаються за індивідуальним графіком і перебувають за межами країни.

Інститут кураторства. Кожна академічна група в Західноукраїнському національному університеті має свого офіційно призначеного наставника-викладача — куратора групи. Така особа є посередником між викладачами / адміністрацією закладу освіти, зокрема факультету, та студентами групи, допомагає студентам у вирішенні різних питань, що виникають під час навчання.

Пропагування цінностей академічної доброчесності. У межах реалізації студентоцентрованого підходу викладачі повинні прищеплювати студентській молоді цінність знань, відповідальне ставлення до навчання, повагу до чужої інтелектуальної власності, учити їх протистояти проявам академічної недоброчесності та захищати свої авторські права.

Як бачимо, студентоцентрований підхід передбачає реалізацію академічної свободи студента, що полягає в можливості вибору ним освітніх компонент варіативної складової, напрямів / тем наукових досліджень, наукового керівника, форм перевірки знань, баз проходження дуальної освіти та практики тощо. Такі прояви академічної свободи, у свою чергу, дають змогу здобувачу освіти вибудувати індивідуальну траєкторію освітньої мобільності, сформуванню відповідального ставлення до навчання й зберегти високу мотивацію до здобування знань.

Таким чином, до виявів студентоцентрованого підходу в закладах вищої освіти можна віднести пріоритетність інтересів особи, яка навчається, надання студентам академічної свободи та можливостей вибудовування індивідуальної навчальної траєкторії, забезпечення однакових умов для здобувачів вищої освіти, які перебувають в Україні та за її межами, участь студентської молоді у формуванні й удосконаленні освітніх програм, відведення головної ролі в

освітньому процесі студенту, створення сприятливого соціально-психологічного клімату на заняттях, прозору політику оцінювання знань студентів, налагодження зручної комунікації здобувачів освіти з викладачем та пропагування цінностей академічної доброчесності.

Список використаної літератури

1. Винник Т. М. Студентоцентризований підхід в онлайн-навчанні. *Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції*. 2020. С. 25-26.
2. Гладких Г. В. Забезпечення студентоцентризованого підходу у закладах вищої освіти. *Українські студії в європейському контексті: зб. наук. пр.* 2020. № 2. С. 157.
3. Гришина Н. М. Удосконалення внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти: студентоцентризований підхід. *Державне будівництво*. 2019. № 2. С. 1-18.
4. Кулага І. В., Ткаченко О. В. Студентоцентризований підхід як освітня інновація у вищій освіті України. *Ukraine–EU. Modern technology, business and law: collection of international scientific papers*. Чернігів, 2016. С. 235-238.
5. Кушнарєнко Н., Соляник А. Студентоцентризований підхід у підготовці фахівців документознавчого профілю. *Вісник Книжкової палати*. 2022. № 10. С. 32-43.
6. Мартинчук О. В. Студентоцентризований підхід до підготовки фахівців з інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 5(1). С. 203-218.
7. Міщенко Т. О., Стаднік Н. В. Студентоцентричне навчання як вектор розвитку гуманітарної парадигми освіти. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2017. Вип. 17. С. 32–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2017_17_11 (дата звернення 03 травня 2023 року).
8. Наумик А. С., Ядловська О. С. Особливості студентоцентризованого підходу у викладанні. *Світ наукових досліджень. Випуск 16: матеріали Міжнародної наукової конференції*, 2023. с. 128.
9. Опачко М. В., Козловська І. М., Ключковська І. М. Реалізація студентоцентризованого підходу в сучасних умовах розвитку вищої школи. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. № 2(49). С. 129–134.
10. Сосницька Н. Л., Глікман С. Студентоцентризований підхід до професійної освіти в умовах сталого розвитку суспільства. *Науковий вісник*

Льотної академії. Серія: Педагогічні науки. Вип. 1. 2017. С. 377-381. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/4127> (дата звернення 30 квітня 2023 року).

11. Bugaj Justyna. Kształcenie skoncentrowane na studentach tzw. Student Centered Learning (SCL): co się za tym kryje? Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, 2013. 27 s.

12. Grzymała-Moszczyńska Joanna, Kwiecień Katarzyna, Rataj Aleksandra, Barzykowski Krystian. Stan wdrożenia modelu nauczania skoncentrowanego na studentach i studentkach na polskich uczelniach wyższych. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe*. 2013. № 42 (2). s. 32-49.

13. Thanh Pham Thi Hong. Implementing a student-centered learning approach at Vietnamese higher education institutions: barriers under. *Journal of Futures Studies*. 2010. 15 (1). pp. 21-38.

14. Todorovski Blazhe, Erin Nordal, Tijana Isoski. Overview on Student-Centered Learning in Higher Education in Europe: Research Study. *European Students' Union*. 2015. 47 p.

15. Wright Gloria Brown. Student-centered learning in higher education. *International journal of teaching and learning in higher education*. 2011. 23 (1). pp. 92-97.

Вікторія Савіцька,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет

ОСВІТНІ ЕФЕКТИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах інтенсивного інформаційного та комунікаційного потоку, в якому знаходиться сучасна людина, варіативність, плюралізм і ситуативність починають відігравати більшу роль, ніж догматичні, стабільні структури. Тобто сучасні цифрові трансформації здійснюють надзвичайний вплив на всі сфери життя, зокрема й освіти. Інформаційна революція стрімко увірвалася в життя сучасного суспільства, значно змінивши функціонування різних галузей його життєдіяльності [5, с. 184]. Цифровізація як складова інформаційної революції,